

VRUWILLIGERS
ACADEMIE Amsterdam

Tijdschrift Sociale Vraagstukken/Movisie, Hogeschool van Amsterdam,
de Vrijwilligersacademie en Eropaf! presenteren:

- Nationaal Laboratorium -

Burgers, buitenlui en beleidsmakers

De spanning tussen formeel en informeel in de participatiesamenleving

6 november 2015

Koop [hier](#) kaarten!

Vrijwilligers en burgers nemen het heft in handen in buurten en wijken - of het nu gaat om buurtontwikkeling, zorg of welzijn - informele initiatieven nemen steeds meer publieke taken over. Ze eisen nadrukkelijk hun positie op en hoewel er lovend over de 'participatiesamenleving' wordt gesproken, blijkt het voor gemeenten, welzijnsorganisaties en andere bakens van de 'systeemwereld' moeilijk om adequaat op deze beweging van onderop te reageren.

Het Nationaal Laboratorium '**Burgers, buitenlui en beleidsmakers**' op 6 november gaat over de spanning tussen bestaande structuren en informele initiatieven. In dertien themalabs gaan we met elkaar in gesprek over de knelpunten en kansen. We brengen verschillende perspectieven bij elkaar en zoeken samen naar duurzame oplossingen.

Met bijdragen van onder (veel) meer: Justus Uitermark, Radboud Engbersen, Birgit Oelkers, Jos van der Lans, Pieter Hilhorst, Peter Rensen, Nynke Andringa, Nanke Verloo, Willy Donkers en tal van initiatiefnemers van burgerinitiatieven.

Programma en informatie

9:00 Inloop en koffie/thee

10:00 Opening door ochtendvoorzitter [Samira Bouchibti](#)

Inleidingen op het thema.

Met [Justus Uitermark](#), [Nanke Verloo](#), [Willy Donkers](#) (de 'burgemeester' van [Elsendorp](#)) en [Birgit Oelkers](#)

12:30 Lunch

13:15 Aanvang laboratoria. Geen klassieke workshops maar laboratoria. Aan de hand van verschillende inhoudelijke inleidingen over het lab-thema gaan de deelnemers verder met elkaar in gesprek. Interactief en met resultaat.

15.15 Koffie/thee

15:45 [Pieter Hilhorst](#) en [Jos van der Lans](#) brengen de resultaten van de labs bij elkaar. Kunnen we een lijn ontdekken? Wat is er nodig om de verhouding tussen formeel en informeel meer vloeiend te krijgen? Hoe gaan we verder?

16:45 Afsluiting en netwerkborrel.

Wanneer	:	Vrijdag 6 november, van 10:00 tot 16:30 uur
Waar	:	De Buurtzaak, Chris Lebeastraat 4, Amsterdam Slotervaart
Koop kaarten via	:	Kaartverkoop Burgers Buitenlui en beleidsmakers
Toegangsprijs	:	Gemiddeld € 85,- per deelnemer
Toegankelijkheid	:	De Buurtzaak is toegankelijk voor rolstoelen
Bereikbaarheid	:	Treinstation Amsterdam Lelylaan (10 min lopen) Metrostations Lelylaan of Postjesweg (idem) Auto: parkeren in de buurt kost 2,40 per uur, een goedkoper alternatief is P + R

Genivelleerde toegangsprijzen

Omdat we vinden dat onze congressen en symposia toegankelijk moeten zijn voor iedereen die interesse heeft organiseren we deze goedkoop mogelijk. Ook hanteren we verschillende toegangsprijzen. Wij vertrouwen er op dat de mensen en instellingen met iets meer financiële middelen deelname mogelijk zullen maken voor de mensen en instellingen met minder middelen. Wie klikt op [Kaartverkoop Burgers Buitenlui en beleidsmakers](#) krijgt verschillende betaalopties. Maak uw eigen keuze. Vrijwillige bijdragen en giften zijn welkom!

Neem zelf uw naambordje mee

Velen van ons bezoeken vaker congressen en symposia. Bijna altijd krijgen we daar een naambordje. Wij verzorgen dit niet maar vragen u om uit de stapel naambordjes die u thuis hebt liggen en een te kiezen van een bijeenkomst waar u recent bent geweest. Zo kunnen de andere deelnemers aan Burgers Buitenlui en Beleidsmakers toch zien wie u bent.

Congresmap in ontwikkeling

Dit programma is tegelijk de congresmap. Tot aan de dag van het natlab op 6 november blijft dit programma in ontwikkeling. We voegen namen toe, plaatsen inhoudelijke stukken en links naar websites en werken de thema's van de laboratoria verder uit. Wij raden u daarom aan om dit programma regelmatig opnieuw te bekijken en het desgewenst kort voor 6 november uit te printen.

Na afloop ontvangen alle deelnemers een exemplaar van het boek [De ondernemende burger](#) en van het speciaal voor dit Nationaal Laboratorium gemaakt themanummer van het [Tijdschrift Sociale Vraagstukken](#).

Verslag

Wij zorgen voor verslaglegging. Zowel in beeld als op schrift. Alle deelnemers ontvangen deze verslagen achteraf per mail.

Geen workshops maar labs

Omdat workshops bij congressen en symposia vaak niet leiden tot echt 'samen verder komen' organiseren wij laboratoria. Deze duren ruim twee uur. In deze twee uur leveren een paar mensen inhoudelijke ingrediënten op het thema van het lab. Gebruik makend van deze ingrediënten gaan de deelnemers met elkaar in gesprek over hoe het verder zou moeten met het thema. De hoofdlaborant zorgt er voor dat iedereen kan bijdragen en dat er aan het eind van het lab resultaten liggen.

Boeken voor De Buurtzaak

De Buurtzaak is onze congreslocatie. Dit huis van de wijk wordt door veel mensen uit de buurt bezocht. Er is ook een weggeefbibliotheek. En deze heeft altijd behoefte aan boeken. Dus; wie boeken over heeft die aan een tweede leven (en lezer) toe zijn, neem ze mee en doneer ze aan de weggeefbibliotheek van De Buurtzaak.

Met veel dank.

De Labs

1. Sociale wijkteams
2. Zonder basisinkomen geen participatiesamenleving
3. Ondernemende burgers en de confrontatie met de systeemwereld
4. Worden sociale professionals overbodig?
5. Zorgen en borgen: op zoek naar duurzame structuren
6. De paradox van de democratie
7. Verplicht vrijwillig
8. Burgermoed
9. Buurtgezin of gedwongen uithuisplaatsing?
10. Schuldhulpverlening anders
11. De nieuwe sociale professional in opleiding
12. Tijdelijk thuis: vluchtelingen onder dak bij gastgezinnen
13. Zelfbeheer in de maatschappelijke opvang

1. Sociale Wijkteams

Aansluiten bij de leefwereld is het motto van veel sociale wijkteams. Met allerlei verschillende disciplines in één team is gepaste ondersteuning dicht bij de burger en gaat hulpverlening sneller en efficiënter. Vanuit hetzelfde idee staat samenwerking met vrijwilligers bij de meeste wijkteams hoog op de agenda. Maar lukt het professionals vanuit hun formele structuren wel om samen te werken met vrijwilligers, die toch het toonbeeld zijn van informeel denken?

De vrijwilliger die onderdeel is van het sociale wijkteam wordt vaak gezien als verlengstuk van de professional. De kracht die ligt in zijn of haar informele positie wordt niet altijd benut. Hierdoor krijgt hij semiprofessionele taken, die weer verantwoordingskwesties met zich meebrengen. De vrijwilliger is immers geen hulpverlener. Hoe zorg je ervoor dat vrijwilligers wel een volwaardig teamlid worden, zonder dat ze gedwongen worden de professionele logica over te nemen? Is gelijkwaardige samenwerking tussen professionals en vrijwilligers mogelijk? Zijn vrijwilligers ondersteunend aan de wijkteams, of is dit juist andersom?

Hoofdlaborant: Astrid Philips - [team ED](#) en [ervaringsdeskundige Hogeschool van Amsterdam](#)

Ingrediënt 1: [Nynke Andringa](#) – Teamleider [wijkteam zuid-west Leeuwarden](#) en [columniste](#) Sozio

Ingrediënt 2: [Wouter Burger](#) – Werkzaam bij [CLUP Welzijn](#) in Purmerend

Achtergrond:

[Wijkteams](#) op Sociale Vraagstukken

2. Zonder basisinkomen geen participatiesamenleving

De focus op betaalde arbeid en het onderscheid tussen werkenden (wel productieven) en niet werkenden (niet productieven) staat de echte participatiesamenleving in de weg. Draagt invoering

van een basisinkomen bij aan het realiseren van een samenleving waaraan iedereen naar vermogen kan en mag bijdragen?

Hoofdlaborant: [Marc Räkera](#)

Ingrediënt 1: [Loes van Zuijlen](#) – [Verantwoord anders](#)

Ingrediënt 2: [Ad Planken](#) - [Vereniging basisinkomen](#)

Achtergrond:

[Participatiesamenleving](#) op Sociale Vraagstukken

[Basisinkomen, go wethouders, go](#)

3. Ondernemende burgers en de confrontatie met de systeemwereld

Burgers die een buurthuis of zwembad overnemen worden vaak ruw geconfronteerd met de genadeloos vertragende systeemwereld. Ook het takenpakket van vrijwilligers groeit. Ze worden afgerekend op output, en moeten net als de professional registreren en met protocollen werken. Werken regels verstikkend of kunnen ze ook versnellend werken?

Hoofdlaborant: [Marcel Ham](#)

Ingrediënt 1: [Willy Donkers](#) (de 'burgemeester' van [Elsendorp](#))

Ingrediënt 2: [Ans Mers](#) motor van het door bewoners beheerde buurtcentrum [Het klokhuis](#) in Amsersfoort

Ingrediënt 3: [Titus Schlatmann](#) en medewerkers buurthuis in zelfbeheer [De Nieuwe Jutter](#) - Utrecht

Achtergrond:

[Burgers nemen het over](#) op Sociale Vraagstukken

[Wijkcentrum het klokhuis voorspelt ondergang](#)

4. Worden sociale professionals overbodig?

Er woedt een ideologische strijd over de vraag of actieve burgers professionals nodig hebben. Is het tijdperk van de sociale professionals voorbij door de herontdekking van initiatief- en gemeenschapskracht in buurten en wijken? Of zijn ze toch onmisbaar? Veelgebruikte termen in die discussie zijn 'passieve bewoners activeren', 'kwetsbare burgers opvangen' en 'cliënten ondersteunen'. Allemaal woorden, die de superioriteit van professionals als experts benadrukken. Waardoor bewoners pionnen worden in een academisch schaakspel over beroepsgroepen en organisaties. Kunnen we zonder of moeten professionals een andere rol nemen? Welke dan?

Hoofdlaborant: [Birgit Oelkers](#) - lees hier haar visie op [Community building](#)

Ingrediënt 1: Jeanette Eleonora - wooncomplex [De Koornhorst](#)

Ingrediënt 2: Marleen Kamperveen – wooncentrum voor ouderen De Drecht

Ingrediënt 3: [Alida Landbrug](#) - initiatiefnemer [stadsdorp in Zuidoost](#)

Ingrediënt 4: [Radboud Engbersen](#) – [Burgers hebben hulp nodig bij het zelf doen](#)

Ingrediënt 5: [Marcel Spierts](#) – Lees hier o.a. [Sociale professionals in 2020: een toekomstagenda](#)

Achtergrond:

Journal RollingStone '[Alledaagse vormen van community building in seniorencomplexen](#)'

Over community building in De koorhorst '[Je zou er bijna opgewekt van kunnen worden](#)'

5. Zorgen en borgen; op zoek naar duurzame structuren

Informele initiatieven zijn kwetsbaar op de langere termijn. Tijdelijke financieringen, huurcontracten en regelconstructies belemmeren de doorontwikkeling. Kan het anders?

Hoofdlaborant: nnb

Ingrediënt 1: [Jurgen van der Heijden](#) - [Omzien naar elkaar](#)

Ingrediënt 2: [Bart Lammers](#) - [Burenbond](#)

Ingrediënt 3: [Alle Postmus](#) – [Landelijke vereniging voor kleine kernen](#) en bezig met landelijk netwerk voor zorg coöperaties

Achtergrond:

[Hoe zelforganisatie voor kwetsbaren concreet wordt](#)

Tijdschrift Volkshuisvesting: [collectieve solidariteit: samen voor ons eigen](#)

6. De paradox van de democratie

Burgerinitiatieven - van moestuinen tot stadsdorpen - zijn een warm bad van optimisme en gemeenschapszin. Maar veel gemeenten vragen zich af of ze wel democratisch en representatief zijn. Trekken sterke leiders niet te veel aan de touwtjes? Of is dat geen probleem? Initiatiefnemers vragen zich op hun beurt af: hoe democratisch is het oordeel van overheden en formele instellingen eigenlijk? Komen gemeente en initiatiefnemers daar samen uit?

Hoofdlaborant: [Jackie van der Kroft](#) - [Vrijwilligersacademie](#)

Ingrediënt 1: [Ama Koranteng-Kumi](#) – [Bloei & Groei voor vrouwen van de buurt](#)

Ingrediënt 2: [Leon Deben](#) – [Stadsdorp Centrum-Oost](#)

Achtergrond:

[Bewoners kunnen buurtrechten goed gebruiken](#)

[Hoe we uit het ideologische doe-democratie-debat kunnen komen](#)

[Eigen kracht en zelfregie lijken verder weg dan ooit](#)

7. Verplicht vrijwillig

De Participatiewet – die van bijstandsgerechtigden een vrijwillige tegenprestatie eist – tornt aan de grens tussen verplicht en vrijwillig. Gemeentes mogen van bijstandsgerechtigden een tegenprestatie eisen en wie dat weigert krijgt een strafkorting opgelegd. Kunnen we actief burgerschap verplichten en is het juridisch afdwingbaar?

Hoofdlaborant: [Catelijne Akkermans](#) - Eropaf! @ CO en [Bureau Akkermans](#)

Ingrediënt 1: [Bart Henderson](#), Teamanager [Taskforce Tegenprestatie](#) Gemeente Rotterdam

Ingrediënt 2: [Astrid Aartsen](#). Pikt papier in het Rotterdamse '[Werk Loont Programma](#)' en schrijft [>hier<](#) over haar ervaringen.

Ingrediënt 3: [De bijstandsbond](#) (Amsterdams informatiepunt arbeid en sociale zekerheid)

Achtergrond:

[De Activeringsfabriek](#) op Sociale Vraagstukken

Artikel: [Tegenprestatie naar vermogen, de pro's en contra's](#)

Artikel: [Tegenprestatie als afschrikmiddel is respectloos en vijandig](#)

Debat: [Buitenhof](#) met de Rotterdamse wethouders Struijvenberg (Leefbaar Rotterdam) en de Groningse wethouder Gijsbertsen (Groen Links) vanaf 13'55''

8. Burgermoed

Burgers nemen steeds vaker een rol in het bevorderen van sociale veiligheid, bijvoorbeeld in de rol van 'buurtvader' of straatcoach. Leidt dit tot repressie of dialoog?

Hoofdlaborant: Charlotte Kemmeren – [AKMI](#) Hogeschool van Amsterdam

Ingrediënt 1: [Said Bensallam](#) - [connect](#). Lees hier: [de vaste route van Said Bensallam](#).

Ingrediënt 2: [Lody van de Kamp](#) -

9. Buurtgezin of gedwongen uithuisplaatsing

Ook in de jeugdzorg verschuiven de rollen tussen formeel en informeel. Hillary Clinton stelde: 'It takes a village to raise a child'. Nemen we de verantwoordelijkheid voor het opvoeden van elkaars kinderen? Steungezinnen dienen als voorbeeld en steunpilaar voor vraaggezinnen.

Hoofdlaborant: nnb

Ingrediënt 1: [Leontine Bibo](#) - [Buurtgezinnen](#)

Ingrediënt 2: [Monique Bontje](#) – [Eigen Plan](#)

Ingrediënt 3: [Katherine Diaz](#) - Onderzoeker/analist Top1000 Actiecentrum Veiligheid Gemeente Amsterdam (ovb)

Achtergrond:

[Doortastende jeugdzorg](#) op Sociale Vraagstukken
Gert Schout: [Jeugdzorg moet niet terug, ze moet vooruit](#)

10. Schulddienstverlening Anders

Schuldhulpverlening is vergaand geformaliseerd en is een systeemwereld op zich. Schuldenaren die met schuldhulpverlening te maken krijgen snappen vaak niets van de ingewikkelde procedures en protocollen. Hoe kunnen mensen weer eigenaar worden van hun eigen financiële problemen en - vooral- van de oplossing hiervan?

Hoofdlaborant: [Christine Kuiper](#) - [Movisie](#) Bezig met [schulden](#) en [schuldhulp anders](#). Ook organiseert zij '[Besparen op schulden](#)'.

Ingrediënt 1: nnb

Ingrediënt 2: nnb

Achtergrond:

[Schuldhulpverlening anders](#) op Sociale Vraagstukken

11. De nieuwe sociale professional in opleiding

De opkomst van bottom-up initiatieven en de overdracht van werk aan vrijwilligers verandert de positie van nieuwe sociale professionals. Wat wordt er in het werkveld verwacht van toekomstige professionals, waar is hun plek tussen bestaande structuren en informeel initiatief en hoe moeten de sociaal-agogische opleidingen hierop inspelen? In gesprek over de toekomst van het hoger sociaal onderwijs.

Hoofdlaborant: [Rob Andeweg](#) – Programmamanager [Integraal Sociaal Werk](#) HVA

Ingrediënt 1: Studenten programma ISW (ovb)

Ingrediënt 2: [Marco Carl van Stralen](#) – Community Development - Hogeschool Utrecht

Achtergrond:

[Toekomst hoger sociaal onderwijs](#) op Sociale Vraagstukken

Sozio: [Wat een professional echt moet leren laat zich maar moeilijk onderwijzen](#)
[Is de professional van de toekomst er echt?](#)

Movisie: [krachtgerichte sociale zorg](#)
[Integraal sociaal werk](#)

12. Tijdelijk thuis: vluchtelingen onder dak bij gastgezinnen

Om vluchtelingen op te vangen hebben 15.000 gastgezinnen zich aangemeld bij een burgerinitiatief. Is dit tijdelijke solidariteit of staan we aan het begin van een nieuwe beweging?

Hoofdlaborant: [Fiet Meijer](#) - [Vrijwilligeracademie](#)

Ingrediënt 1: [Frits ter Kuile](#) – [Jeanette Noelhuis](#)

Ingrediënt 2: Bewoner Jeanette Noelhuis

Ingrediënt 3: [Loes Leatemia](#) – [Schleijpen en Leatemia](#)

Ingrediënt 3: [Janet en Jurrien te Brinke](#) – [Ik ben een gastgezin voor een vluchteling](#)

Achtergrond:

[Vluchtelingen: een andere mindset voor Europa?](#)

13. Zelfbeheer in de maatschappelijke opvang

Gezamenlijk zelfbeheer blijkt in de maatschappelijke opvang effectief te zijn. Van hulpverleners naar ondersteunen en mogelijk maken. In Je Eigen Stek (JES) zijn de bewoners elkaars ondersteuner en hulpverlener. Kunnen we dit concept uitbreiden? Hoe houden we het effectief? Waar zit hier de spanning tussen formeel en informeel?

Hoofdlaborant: [Carolien de Jong](#) - Bestuur [Eropaf!](#)

Ingrediënt 1: [Jamal Mechbal](#) – Ex- bewoner en ervaringsdeskundig ondersteuner [JES Amsterdam](#)

Ingrediënt 2: [Max Huber](#) – onderzoeker en ontwikkelaar Hogeschool van Amsterdam

Ingrediënt 3: Ton Schouten, voorzitter JES

Ingrediënt 4: [Michiel Lichtenberg](#) Ondersteuner bij [JES](#)

Achtergrond:

[Wij kunnen het beter](#) HVA en Trimbos

[Maatschappelijke opvang in zelfbeheer](#) MOVISIE

[Zelfbeheer? Liever samensturing](#) Sociale Vraagstukken

[Oud bewoners over hun ervaring in en na Je eigen Stek](#) Onderzoek HVA en Eropaf!